

Лекція 11. ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Поняття "культура"
2. Екологічна культура
3. Екологічна життєдіяльність
4. Основні виміри екологічної культури

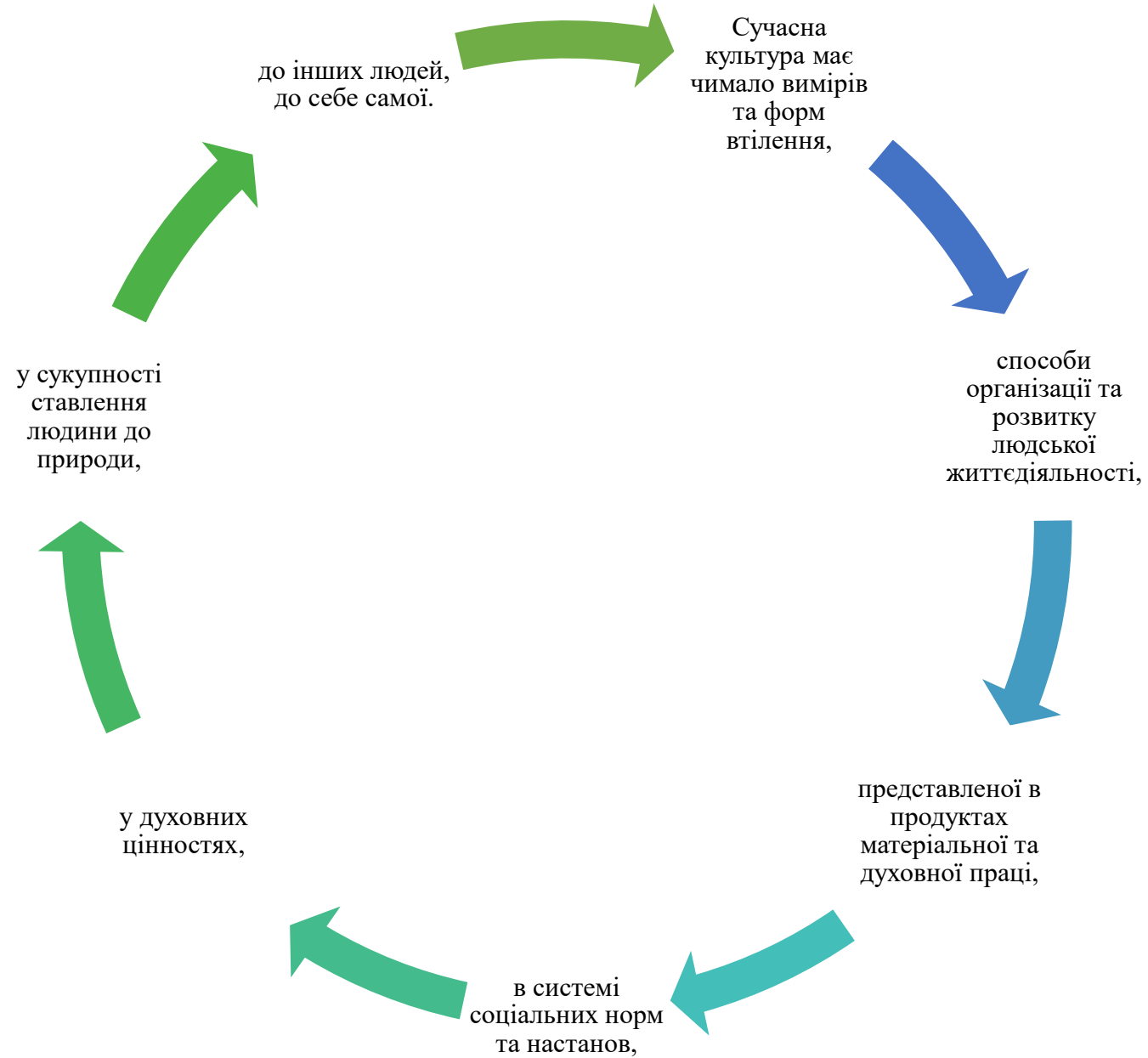
§ 1. Поняття "культура"

Етимологія терміна "культура" походить від латинського "culture", що означає 'обробіток, догляд, землеробство, **виховання, освіта, розвиток, поклоніння, шанування**".

Цей термін є семантично неоднозначним і багатозмістовим.

У давні часи термін "культура" найчастіше вживався для позначення сільськогосподарської діяльності людини або ж виховання та навчання дітей, у тому числі і стосовно вдосконалення ними свого фізичного стану.

З плином часу, однак, даний термін набув універсального значення, став категорією, котра синтезує та позначає важливу атрибутивну ознаку людини.

а) специфіку діяльності;

б) предметну ділянку, тобто засоби та наслідки людської діяльності;

У кожному конкретному випадку сутність тієї чи іншої культури розкривається через:

в) ціннісне значення виробів;

г) спосіб задоволення людських потреб.

Культура має чимало своїх
різновидів:

певні історичні форми,

культура конкретних сфер
суспільного життя,

етнічних,

професійних та інших спільнот,

матеріальна та духовна культура.

2. Екологічна культура

Серед різноманітних форм культури одне з вагомих місць у наш час посідає така її форма, як екологічна культура.

Термін Освальда Шпенглера, екологічна культура — це здатність людини відчувати живе буття світу, приміряти і пристосовувати його до себе, взаємоузгоджувати власні потреби й устрій природного довкілля.

Екологічна культура є цілепокладаючою діяльністю людини (включаючи і наслідки такої діяльності), спрямованою на організацію та трансформацію природного світу (об'єктів та процесів) відповідно до власних потреб та намірів.

Екологічна культура повертає нас до вихідного, первісного поняття культури загалом, яке означає мистецтво впорядковувати навколишнє середовище, а також реалізувати людське життя на певній ціннісній основі.

Культура та її значення

- **Першим, хто застосував термін "культура" у самотійному значенні, що виражає з його допомогою насамперед відповідну спрямованість сукупної діяльності людей, був німецький юрист і політичний мислитель С. Пуфендорф (1632-1694).**
- **Культура - це "покращення природи", яке у свою чергу приводить до "покращення життя". Таким чином, "культура" визначається як якась протилежність даній природі ("натурі").**
- **Це базисна логічна структура, яка в явному або неявному виді збережеться практично у всіх концепціях культури аж до найсучасніших .**
- **Протипоставлення культурного і природного як двох незалежних і навіть конфронтуючих сутностей, що відображені в споконвічній опозиції "культура - натура", мала глибокі наслідки.**
- **Власне, сучасну екологічну ситуацію ми теж, у відповідному сенсі, можемо розглядати як продукт такого протиставлення. "Світ природи" і "світ культури", - відзначав Я. Мінкявічюс, - роз'єднані і протиставлені один одному, страждають кожен порізно: природа - від екологічної кризи, культура - від кризи духовної».**

Екологічна
культура звернена
до двох світів —

внутрішнього світу
людини.

природного
довкілля

Своїми цілями вона спрямована на створення бажаного устрою чи ладу в природі, і на виховання високих гуманістичних смисложиттєвих цінностей та орієнтирів у людському житті.

Тому, незважаючи на відносну молодість самого терміна "екологічна культура" (вперше він з'явився в 20-х роках ХХ ст. у працях американської школи "культурної екології"), за ним стоїть одна із засадничих сфер людської діяльності, корені якої сягають ще доісторичних часів.

Екологічна культура спрямована на подолання власної обмеженості людини як природної істоти (біологічного виду) щодо пристосування в біосфері в умовах постійної конкуренції з боку тих чи інших форм живої речовини.

Вона є сукупністю адаптивних ознак виду про значення яких можна мати судження від протилежного: людина, позбавлена звичних засобів впливу на довкілля (житла, одягу, знарядь праці, зброї, медичних препаратів та ін.) має сумнівні шанси вижити й утвердитися в природних екосистемах.

І, навпаки, маючи їх, вона, по суті, виводить себе за межі конкуренції, оскільки володіє адаптивними набутками, несумірними з виробленими іншими видами в процесі біологічної еволюції.

Тому екологічна культура не є чимось несуттєвим чи вторинним для існування людини: вона становить саму його функціональну основу, уможливаючи доцільне й ефективне природокористування.

Людські спільноти, обдаровані екологічною культурою, значною мірою виходять за межі тиску біотичних чинників, а людина внаслідок цього стає в біосфері пануючим, доміантним видом.

Г. Гегель називав культуру засобом піднесення індивіда, особливо його мислення, до всезагальності, духовного подолання своєї кінечності.

У цьому смисловому полі екологічна культура постає як засіб піднесення природності людського буття до надприродності, вивищення однієї з форм живої речовини — людини розумної — до чинника, що організовує природний світ.

Долаючи за допомогою здобутих засобів обмеженість своїх тілесних потенцій в осягненні природи, людина стає мірилом та умовою існування всієї іншої біоти як системоорганізуючий стрижень біосфери.

Саме тому екологічна культура стає набутком і всієї біосфери, шляхи та напрямки розвитку якої в таких умовах вже не можуть залишатися попередніми.

3. Екологічна життєдіяльність

Мікологічна культура як діяльність є відтворенням умов людського існування в довколишньому природному світі, в тому числі й антропогенно зміненому.

Це передбачає спрямування зусиль людини на формування певних структур та систем, використання потенцій існуючих природних об'єктів та процесів, акумуляцію та нарощення їхньої якості та кількості, що потребує відповідних умінь, засобів, технологій, знарядь, предметів тощо, тобто передбачає певну операціонально-субстанційну компоненту.

Водночас екологічна культура започатковується, створюється, зберігається і відтворюється у сфері інтелектуально-духовній, у свідомості.

Завдяки цьому забезпечується її неперервність, спадкоємність та розвиток.

Таким чином, поєднуються субстанційна та інформаційна складові, і в екологічній культурі засобом цього є людська діяльність.

Осердям екологічної культури є *екологічна життєдіяльність*, яка може виявлятися в різних формах та втіленнях. Життєдіяльність взагалі є процесом існування та самореалізації індивіда в єдності всіх його життєвих потреб і можливостей.

Екологічна життєдіяльність являє собою таку діяльність людей, такі форми їх поведінки, котрі спрямовані на той чи інший екологічний об'єкт, і за цим показником вона диференційована на декілька форм:

- аутонарна, спрямована на власний організм;

- предметна, спрямована на такі об'єкти довкілля, які не відповідають доцільною реакцією на цей вплив;

- соцітарна, що здійснює вплив на такі біосистеми, які реагують на нього доцільною зміною власної поведінки.

Об'єктами, на які спрямована життєдіяльність, можуть бути елементи як живої (включаючи людину), так і неживої природи, що входять у сферу людських інтересів і операціонально піддаються впливу, а технологічно — цільовій дії.

Екологічна життєдіяльність детермінується низкою чинників суб'єктивної та об'єктивної природи.

Об'єктивні — виступають атрибутивними ознаками життєдіяльності, основу яких становлять три складові: матеріально-ресурсна база існування людства (спільнот) та рівень технологічної озброєності суспільства, реальне народонаселення (популяційний склад), механізм природокористування, набутий соціумом.

Суб'єктивні чинники пов'язані з людиною: самосвідомістю його членів, інтересами та цінностями часу, соціальними інституціями.

Між суб'єктивними та об'єктивними чинниками межа інколи досить умовна, оскільки в деяких випадках сама людина виступає і об'єктом, і суб'єктом екологічної життєдіяльності, чи в якійсь одній із цих іпостасей.

Однак їхня поляризація визначається насамперед тим, що перші — більш варіативні, пластичні, плинні, множинні, а другі — не тільки достатні, а й необхідні умови реалізації людини у світі.

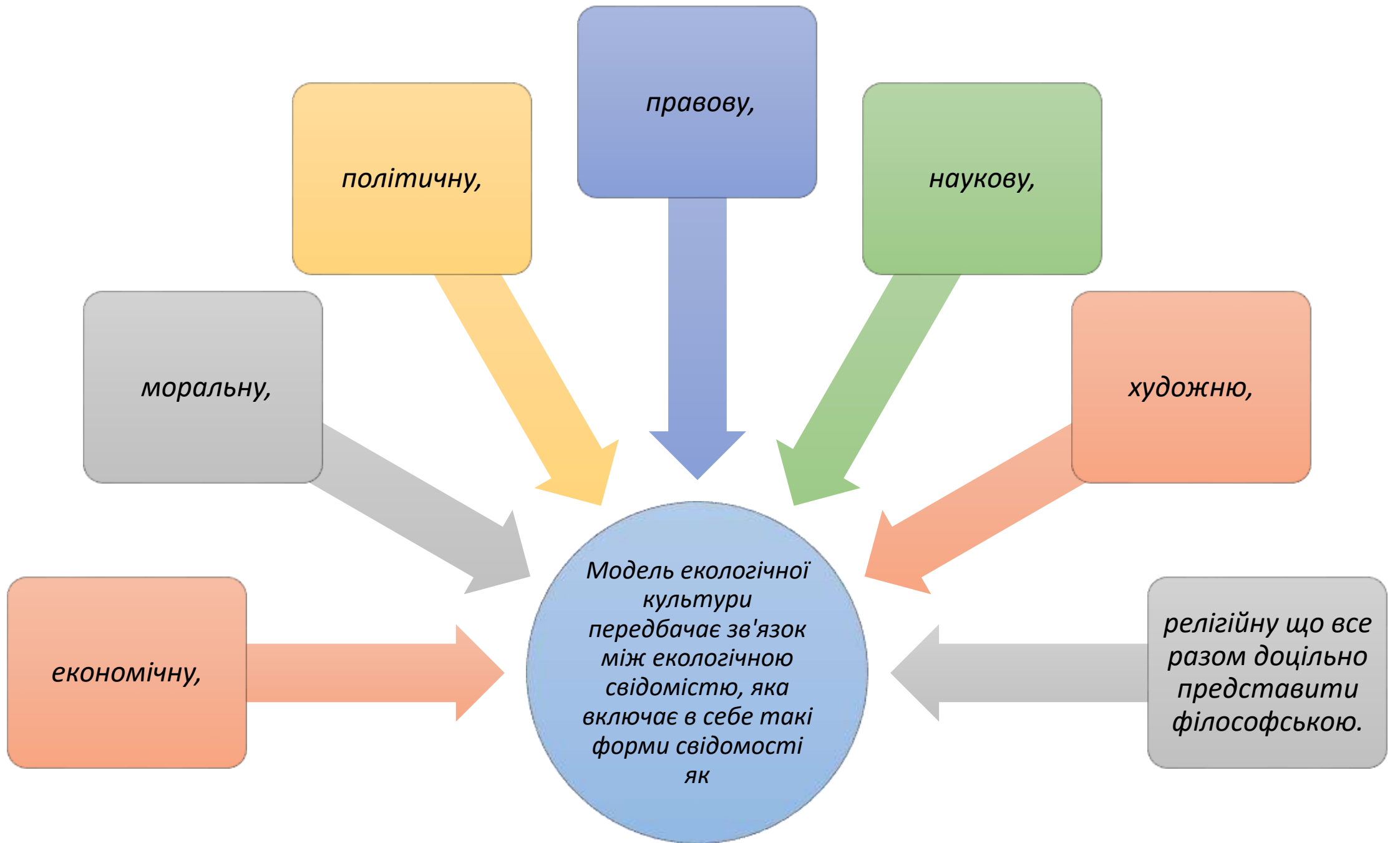
Компоненти екологічної культури

Екологічна освіченість, або система екологічних знань і умінь.

Екологічне мислення, свідомість, переконання, світогляд.

Ціннісні орієнтації (система цінностей), культура почуттів, екологічні ставлення.

Культура екологічно виправданої поведінки, природоохоронна діяльність.

Економічна свідомість має домінуюче на сьогодні значення, адже економічні важелі людина часто ставить як пріоритетні, нехтуючи екологічними наслідками. В зв'язку із цим необхідна передбачуваність можливих негативних наслідків при вирішенні конкретних проблем.

В зв'язку із цим інтереси сучасної екології вийшли далеко за біологічні межі і перетворились на розгалужену галузь знань. Коло наук залучених до екологічної проблематики надзвичайно розширився. Поряд із біологією, це економіка і географія, медичні і соціологічні дослідження, фізика атмосфери і математика. Таким чином, екологія претендує на роль володарки наук і прагне асимілювати всі проблеми природознавчого із акцентами медичного та продовольчого, та соціогуманітарного профілю, а тому екологія характеризує собою міждисциплінарний комплекс, стає цілісною дисципліною. Вона представляє собою як науку точну, в тому розумінні, що вона використовує концепції та методи досліджень математичні, хімічні, фізичні та інших природничих наук. Водночас вона є гуманітарною наукою, оскільки на структуру і функцію екосистем дуже впливає поведінка людини, її практична діяльність. І саме практична діяльність її сьогодні є складовою екологічної культури, тобто вміння раціонально використовувати плоди своєї праці.

Новий час...

Філософія Нового часу включає поняття культури в систему категорій, що розкривають закони історії й історичної діяльності.

У цій системі культура розуміється одночасно і як інструмент удосконалення людини, і як мета, що надає внутрішній сенс історії й, як особливий механізм перетворення загального в індивідуальне, функція якого в тому, щоб внести людське (у змісті родове, загальнолюдське) у кожну людину.

Таким механізмом і є культура, яку І. Кант визначав як позитивну частину виховання або як "передавання навичок" .

Свідомість...

Абсолютна більшість із пропонованих у нашій літературі визначень культури виходить з цього традиційного розходження і трактує її як дещо "неприродне". А саме:

- як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людиною;
- як "друга природа", тобто усе створене і перетворене людиною;
- як специфічний спосіб людської діяльності;
- як універсальний засіб громадського життя людей;
- як сфера творчості людини;
- як устояні, загально визнані елементи створеного людиною світу (норми, навички, обряди, стереотипи і зразки поведінки та ін);
- як межі людини у світі; як міра (ступінь) гуманізації суспільства і людини;
- як система цінностей і процес їхньої реалізації;
- як система традицій тощо.

Таким чином, культура, як специфічний спосіб існування людини в природі, не лише не усуває значення останньої в людському бутті, а й сама є засобом взаємозв'язку, засадою людської єдності з природою.

Адже "хитрість розуму", яку виділяв у людині Гегель, полягає в тому, що природним силам людина протиставляє вже приборкані сили природи, вже знані закономірності природних процесів.

Культура сприяє виділенню людини (суспільства) із природи, відносному вивільненню її щодо природно-необхідного, шляхом оволодіння нею. Водночас культура є засобом "вписування" людини в природу. Чим гармонійніша взаємодія людини і природи, тим якісніше її життя з точки зору культурного розвитку.

Культура-природа

Складні процеси прискорення науково-технічного прогресу вимагають уточнення основних світоглядних орієнтацій, подолання традиційно сформованих протягом сторіч уявлень про взаємини людини і природи, про призначення культури як вирішального фактора освоєння (олюднення) людиною свого "неорганічного тіла" - природи.

Протиставлення природи і культури (як свідомої діяльності людини, минулої, втіленої в продуктах виробництва, технологічних розробках, традиціях, нормах, творів мистецтва і т.д., і сучасної) слід визнати досить відносним, таким, наскільки можливе протиставлення між "першою" і "другою" природою, людством і іншим світом.

"Опозиція "культура - природа" ні на крок не просуває нас до розуміння суті культури, оскільки не веде ні до якого нового знання поверх того, що міститься в самій цій опозиції - констатації, що культура - феномен не природний".

Необхідною передумовою культури як неприродного феномена є взаємодія суспільства і природи. Поза цією взаємодією немислимо ні саме людське суспільство, ні його культура.

Сутність культури

а) специфіку діяльності;

б) предметну ділянку, тобто засоби та наслідки людської діяльності;

У кожному конкретному випадку сутність тієї чи іншої культури розкривається через:

в) ціннісне значення виробів;

г) спосіб задоволення людських потреб.

У кінцевому підсумку культура постає як історично усталені форми діяльності та її наслідки (продукти), котрі є смислосзначимими для людини, мають ціннісну вартість.

Це - діяльнісний підхід до культури, за якого осмислюється система вироблених людиною засобів та механізмів утвердження людини у світі.

"Усе пов'язано з усім"

- **"Усе пов'язано з усім", - так формулює перший закон екології відомий американський дослідник Б. Коммонер . Досить важливим у цьому контексті є питання про моральну складову екології. "В екології, — як справедливо зауважив академік Д. Ліхачов, — є два розділи: екологія біологічна й екологія культурна, або моральна. Вбити людину біологічно може недотримання законів біологічної екології, вбити людину морально може недотримання законів екології культурної. І немає між ними прірви, як немає чітко позначеної межі між природою і культурою" . Таким чином, екологічна і культурологічна проблематика, ґрунтуючись на фундаментальному відношенні "людина - природа", не просто мають багато спільного, а є, власне кажучи, родинними. Культура, з одного боку, являє собою результат розвитку взаємин людини і природи. З іншого боку - від рівня її розвитку залежить така немаловажна для людства обставина, як способи і форми взаємин і взаємодії суспільства з оточуючим його природним середовищем.**

Людина – носій екологічної культури!

- **Носієм екологічної культури є людина.**
- **Ставлення до довкілля з боку сукупного людства, певних етносів чи спільнот, окремої людини є своєрідним і визначається реальним місцем конкретного суб'єкта у світі, його можливостями та потребами.**
- **Без людини екологічна культура є лише уречевленою чи семантично зафіксованою низкою предметів матеріальної чи духовної даності, але аж ніяк не регулюючою засадою людського буття.**

Засвоєння елементів екологічної культури (історія, державність, народна медицина)

Розвиток уявлень про взаємозв'язки з природою

Розвиток естетичного відчуття світу природи

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Формування постійної потреби у зміцненні й збереженні власного здоров'я та здоров'я інших людей

Засвоєння перлин народної мудрості про дбайливе ставлення до природного оточення

Формування навичок культурної поведінки у природі

Виховання справжньої любові до природи, бажання піклуватися про рослини і тварин, різко негативне ставлення до їх знищення

Стимулювання допитливості та зацікавлення у пізнанні природи

Рис. 1.1. Співвідношення понять «екологічне виховання» та «екологічна культура»

Діяльність людини...

Разом з тим, екологічна культура - суть глибоко телеологічне явище, оскільки в процесі діяльності задається певний напрямок розвитку довільних процесів та станів об'єктів оточення, а також поведінки самої людини.

Завжди присутня мета використання ресурсу, хай явно чи неявно; вона є навіть тоді, коли довкілля руйнується, а ресурси марнуються.

Викликано це насамперед цілепокладаючим змістом будь-якої людської діяльності, а також спрямуванням цієї діяльності на певний об'єкт.

Зміни, котрих зазнає внаслідок цього біосистема, унеможливають її розвиток за традиційними траєкторіями і спричиняють до збурень.

Нині вже повністю доведеним є факт зміни стану та напрямку еволюції, навіть біосфери Землі, внаслідок діяльності людини.

Кодекс поведінки...

- Стає очевидним, що екологічна культура може бути визначена як певна програма, опрацьована в діяльності, на основі якої суб'єкт природокористування будує свій історично конкретний процес взаємодії з природою. Екологічна культура, звернена до двох світів — **природного довкілля і внутрішнього світу людини**. Своїми цілями вона спрямована на створення бажаного устрою чи ладу в природі, і на виховання високих гуманістичних смисложиттєвих цінностей та орієнтирів у людському житті. За своєю суттю екологічна культура є своєрідним "кодексом поведінки", що лежить в основі екологічної діяльності.

Структурними
елементами
екологічної культури є
сукупність знань,

стереотипів та правил
поведінки людини в
оточуючому її
природному світі.

норм,

4. Основні виміри екологічної культури

Носієм екологічної культури є людина у різних її данностях — родовій, окремішній, індивідуально-унікальній. Ставлення до довкілля з боку сукупного людства", певних етносів чи спільнот, окремої людини є своєрідним і визначається реальним місцем конкретного суб'єкта у світі, його можливостями та потребами. Без людини екологічна культура є лише уречевленою чи семантично зафіксованою низкою предметів матеріальної чи духовної данності, але аж ніяк не регулюючою засадою людського буття. Так, недостатньо зберегти хліборобські знаряддя давнини, ще слід уміти ними користуватися; мало лише дізнатися про іригацію шумерів, необхідно оволодіти технологіями регулювання водотоків.

Екологічна культура є засобом *самоорганізації* сутнісних сил людини в умовах конкретного природного середовища.

Таким чином виявляється її універсально-космогенетична функція як чинника подолання невідповідності в системі і нарощення негентропійних тенденцій, прогресу в організації суцього. Водночас, впорядковуючи власний світ, світ людського буття, людина виступає регулятивом, організуючим чинником і природного світу.

Отже, довкілля трансформується за "образом і подобою" людською, а тому не так вже й помиляються носії міфологічного світогляду, коли ототожнюють себе зі світом, а особливості останнього пояснюють людськими рисами.

Водночас екологічна культура є процесом *номінації*, тобто означення, надання об'єктам природного довкілля соціально-ціннісного звучання.

Це спостерігається як у предметно-прикладній сфері, так і в світоглядно-трансцендентній вимірності. У такій своїй іпостасі предмети довкілля відчужуються від власної самодостатності, втрачають свій біосферний вимір, визначений еколого-еволюційними закономірностями, і набувають рис уречевленої свідомості людини, предметних формотворень культури.

Тому, наприклад, якщо для вченого хіміка будь-який елемент системи елементів є більш-менш однаковим як об'єкт пізнання, то в предметній практиці цінність кожного з них є абсолютно різною: дуже високо цінуються одні елементи (кисень, залізо, уран тощо), й опиняються поза увагою інші. Втім, коли вони стають реальністю у світі людської життєдіяльності, тоді аксіологічний вимір може істотно змінюватися.

Екологічна культура — суть глибоко телеологічне явище, оскільки в процесі діяльності задається *певний напрямок розвитку* довкільних процесів та станів об'єктів оточення, а також поведінки самої людини.

Завжди присутня мета використання ресурсу, хай явно чи неявно; вона є навіть тоді, коли довкілля руйнується, а ресурси марнуються.

Викликано це насамперед цілепокладаючим змістом будь-якої людської діяльності, а також спрямуванням цієї діяльності на певний об'єкт.

Зміни, котрих зазнає внаслідок цього біосистема, унеможлиблюють її розвиток за традиційними траєкторіями і спричиняють до збурень та біфуркацій.

Нині вже повністю доведеним є факт зміни стану та напрямку еволюції навіть біосфери Землі внаслідок діяльності людини.

Сама екологічна культура є явищем *історичним*, плинним і змінним у вирі життя, в ході людського поступу. Але вона мусить бути, оскільки втрата її чи істотна деградація лімітує цивілізаційний рух людських спільнот.

Екологічна культура формується в процесі коеволюції етносів та екосистем, унаслідок чого її засади та вимоги опредмечуються не лише в певних речах та технологіях, а й стають набутком свідомості та ментальності людини (архетипи поведінки та мислення), тобто укорінюються спадково як культурно, так і генетично.

Порушення автентичного для якогось етносу довкілля чи переселення його в інші умови призводять до нарощення стану дискомфорту, порушень генетико-фізіологічних параметрів популяції.

Інтродукція спільнот у нові природні умови вимагає чимало часу для дійсної інтеграції людини в цю природу, сформування збалансованих антропогеоценозів.

Категоріальний лад екологічної культури визначається її здатністю поєднувати два світи — природний і соціальний, А тому до її базових понять-категорій входять терміни, як породжені екологією, так і ті, що дають можливість семантично визначити певні прояви людської життєдіяльності. Серед таких понять слід насамперед назвати "біосферу", "екосистему", "екологічну нішу", "демографічну ємність", "ресурси", "діяльність", "природокористування", "доцільність" та ін. Базовою категоріальною тріадою, котра визначає синтетичні особливості цієї галузі, є відношення *"людина — діяльність — природа"*.

Закономірності екологічної культури ще лише визначаються. Проте можна з певністю вести мову про чинність низки узагальнень та принципів. Зокрема, це стосується висновків про те, що людина є домінантним видом у біосфері і остання є її екологічною нішею; положень про розширення енергетичної та субстратної основи в процесі людського поступу; про стійкий зв'язок між стабільними періодами в існуванні етносу та збалансованістю його відносин з природним довкіллям, взаємозв'язок між адаптивним типом спільнот і тяглістю їхнього мешкання в певних екосистемах тощо.

Механізм реалізації набутків та процесуальності екологічної культури коріниться у способах та формах природокористування.

• Процесуально-предметним втіленням засад екологічної культури є технології, а також створена за їх участі штучна реальність.

• Важливим мірилом технологічної діяльності є (чи має бути) її природо- та людиновідповідність, сумірність, з одного боку, і здатність задовольняти потреби людського суспільства — з іншого.

• За допомогою технологій не лише створюють новий предметний світ, котрий ще необхідно "узгодити" з біосферою (як правило, це досягається дуже важко), а й вносять істотні корективи в природно-історичні процеси, зокрема в потоки переносу речовини та енергії — прискорення, сповільнення, зміна напрямку, концентрація, розсіяння та ін., отже, трансформується докільця загалом.

• Все це стає можливим тому, що "технологія ж визначає суспільно-вироблений (як за змістом, так і за формою) спосіб освоєння речовини природи через людську працю взагалі — працю як реальне буття колективності".

Екологічна культура — суть окремішня галузь людської духовності, пізнання та практики, яка визначає характер та способи відносин людини з біосферою. Набуття екологічної культури є неодмінною потребою забезпечення виживання та поступу людства.

Рис. 1.2. Структура екологічної культури

Характеристика рівнів екологічної культури учнів

Складники екологічної культури	Рівні екологічної культури		
	Низький рівень / «треба»	Середній рівень / «хочу»	Високий рівень / «не можу інакше»
Ціннісно-мотиваційний	система екологічних цінностей починає формуватися	система екологічних цінностей майже сформована	сформована система екологічних цінностей
Інформаційно-когнітивний	екологічні знання поверхові, ініціатива пізнання довкілля переважає зовнішня	екологічні знання міцні, ініціатива пізнання оточуючого довкілля переважає як зовнішня, так і внутрішня	характерна система екологічних знань, проявляє власну ініціативу і пізнанні оточуючого довкілля
Діяльнісно-операційний	учень бере участь у природоохоронних справах епізодично, або за ініціативи педагога, завдання екологічного змісту виконує за репродуктивно	учень періодично бере участь у природоохоронних заходах, як з власного бажання, так і за ініціативи педагога, завдання екологічного змісту виконує конструктивно	учень систематично бере участь у природоохоронних заходах; усвідомлення цінності природи спонукає долучатися до природоохоронної діяльності за покликанням, а не за ініціативи педагога, завдання екологічного змісту виконує творчо

Тест для виявлення сформованості екологічної культури

Складник екологічної культури	Запитання
Ціннісно-мотиваційний	1. Наскільки Вам властиве почуття відповідальності за збереження навколишньої природи?
	2. якою мірою неприпустимо для Вас брати участь у пікніку на території заповідника?
	3. Як часто в дружньому колі Ви обговорюєте проблеми, пов'язані з погіршенням екологічної ситуації?
	4. Наскільки важливим, на Вашу думку, є розвиток суспільного екологічного руху в навчальному закладі?
	5. Наскільки значущим для Вас є отримання позитивного емоційного настрою від спілкування з природою?
Інформаційно-когнітивний	6. Як Ви оцінюєте власні екологічні знання?
	7. Наскільки необхідним є для Вас поглиблення й розширення своїх екологічних знань?
	8. Чи вважаєте Ви, що погіршення стану навколишнього середовища негативно впливає на Ваше здоров'я?
	9. Як часто Ви використовуєте екологічні знання й уміння в повсякденному житті (не збираєте гриби й лікарські трави уздовж доріг, не спалюєте пластиковий посуд)?
	10. Як часто Ви читаете статті в періодичній пресі або наукових виданнях, присвячені обговоренню екологічних проблем?
Операційно-діяльнісний	11. Як часто Ви берете участь в екологічних рейдах, екологічних заходах вихідного дня?
	12. якою мірою за останні 2–3 роки у Вас зросло бажання брати участь в екологічних заходах школи?
	13. Якщо Ви станете свідком порушення норм екологічної діяльності, екологічної катастрофи, якою мірою Ваша позиція буде активною і принциповою (підпис у колективному зверненні, участь у марші протесту)?
	14. Як часто Ви перешкоджаєте неекологічній поведінці оточуючих, а також Ваших друзів (збору рідкісних рослин, первоцвітів навесні, організації несанкціонованих смітників тощо)?
	15. Як часто особисто Ви є ініціатором екологічних заходів?

Рівні сформованості екологічної культури

Рівень екологічної культури	Кількість балів набраних під час тесту	Характеристика рівнів
<i>Ціннісно-мотиваційний складник</i>		
Низький (рівень «треба»)	0–9	несформовані екологічно значущі ціннісні орієнтації, недостатня переконаність у необхідності дбайливого ставлення до природи, відсутність установки на взаємовигідне співробітництво природи й людини, що ґрунтується на принципах гуманізму
Середній рівень «хочу»	10–19	припускає наявність переконань, адекватних екологічним знанням, взаємозумовленість екологічних ціннісних орієнтацій, які, однак, не завжди реалізуються у вчинках
Високий (рівень «не можу інакше»)	20–25	сформована система переконань, ціннісних орієнтацій, що спонукають до оволодіння новими екологічними знаннями й реалізації їх у діяльності, заснованій на гуманному ставленні людини до природи
<i>Інформаційно-когнітивний складник</i>		
Низький (рівень «треба»)	0–9	недостатньою розвинені екологічні інтереси, є фрагментарні екологічні поняття і знання, які не реалізуються в повсякденному житті й творчій роботі
Середній (рівень «хочу»)	10–19	Наявні екологічні інтереси та уявлення, усвідомлюється важливість взаємодії між суспільством і природою
Високий (рівень «не можу»)	20–25	єдність системи екологічних інтересів, уявлень і їхньої реалізації у повсякденному житті, екологічні знання реалізуються на практиці
<i>Операційно-діяльнісний складник</i>		
Низький (рівень «треба»)	0–9	характерна пасивність особистості, участь в екологічних заходах бере лише за ініціативи педагога
Середній рівень «хочу»	10–19	характерна активна участь в екологічних заходах, заснованою на активній позиції особистості відповідно до екологічних переконань та цінностей
Високий (рівень «не можу інакше»)	20–25	Характерна висока активність в екологічних заходах на основі власної ініціативи

Дякую за увагу!!!

Download from
Dreamstime.com

This watermarked comp image is for previewing purposes only.

47065990

Cory Thoman | Dreamstime.com